

סדנה סביבתית בנושא סביבה עירונית

התמונה לקוחה מהאתר: <http://www.edu-negev.gov.il/mad/marianak/envir/tab1.htm>

חלק א' – הכנה מקדימה

לפניכם תמונה של עיר ובעקבותיה שאלות נלוות. היעזרו בידע שלכם לגבי עיר שאתם מכירים כדי לענות על השאלות הבאות.

מבט אווירי של קניון ושכונת מלחה בירושלים צילום: מילנר משה, לשכת העיתונות הממשלתית

רשמו את שם העיר שלכם: _____

1. הגדירו במילים שלכם מהי עיר.
2. ציינו לפחות שלושה מאפיינים של עיר.
3. ציינו לפחות שני יתרונות של העיר.
4. ציינו לפחות שתי בעיות בעיר.

5. האם ניתן להתמודד עם בעיות אלה? אם כן, ציינו לפחות שתי דרכים בהן ניתן להתגבר על הבעיות שציינתם בסעיף הקודם.

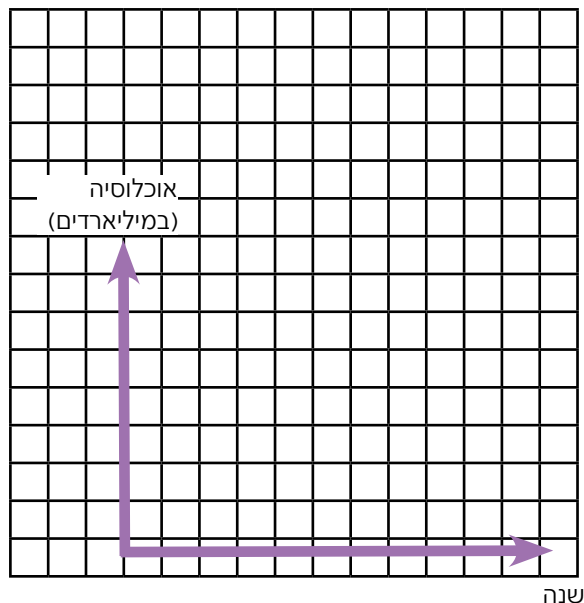
6. מדוע, לדעתכם, ברוב המקרים לא מיישמים את הפתרונות שהצעתם בסעיף הקודם?

7. כיצד משפיעה התפתחות הטכנולוגיה על חיי תושבי העיר? התייחסו לשני היבטים שונים.

8. היכן אתם מעדיפים לגור: בעיר או בישוב כפרי? נמקו.

אחד המאפיינים של עיר הוא ריבוי וצפיפות האוכלוסייה ביחס לצורות ישוב אחרות. נבדוק מה קורה בעולם.

9. שערך כיצד השתנה גודל האוכלוסייה בעולם בין השנים 1950 - 2010. בטאו את השערתכם באמצעות גרף מתאים. תנו שמות לצירים וצינו את היחידות המתאימות (יש להקפיד לבחור את צורת הגרף המתאימה).

10. מנו שלוש בעיות שעלולות להיווצר בעקבות ריבוי האוכלוסייה.

11. א. יש לחפש מידע (ממאגרים ממוחשבים וכתובים) על התפוצצות האוכלוסייה. יש להיעזר בשני מקורות לפחות. יש לסכם את המידע בפסקה שאורכה עד חצי עמוד ולרשום את המקורות בהם השתמשתם על פי כללי רישום מקורות.

ב. נסחו שתי שאלות לפחות המתעוררות בעקבות קריאת המידע שסיכמתם ושאינן להן תשובה בסכום שהכנתם.

12. ענו תשובה מפורטת לאחת השאלות שניסחתם בסעיף הקודם. היעזרו במאגרי מידע ברשת האינטרנט. לדוגמה, ניתן להיעזר באתר של המשרד להגנת הסביבה. הקפידו לרשום את המקורות בהם נעזרתם על פי הכללים המקובלים אותם תקבלו מהמורה.

קראו את המידע המופיע באתר של רשת המורים לגיאוגרפיה:
<http://geography.boker.org.il/info/regional/3rd/files/eranhpopulation3rd.doc>

אודות אוכלוסייה במדינות מתפתחות, וענו בקצרה על שאלות 13-15:

13. מהם הגורמים המשפיעים על הריבוי הטבעי של אוכלוסייה?
14. אחד המאפיינים הבולטים של אוכלוסיית המדינות המתפתחות הינו שיעורי ילודה גבוהים. מנו שלושה גורמים לשיעורי ילודה גבוהים במדינות המתפתחות.
15. ציינו והסבירו שתי דרכים באמצעותן ההתפתחות בתחום הרפואי תורמת לגידול באוכלוסייה.
16. בעקבות מה שלמדתם עד כה, האם תרצו לערוך שינויים בגרף שציירתם בשאלה 9? אם כן, ציירו גרף חדש באותה מערכת צירים בצבע אחר ונמקו את השינויים שערכתם. אם לא, הסבירו מדוע.

בדומה למתרחש במקומות אחרים בעולם, גם בארץ ישנו גידול טבעי של האוכלוסייה. בשל מגמה זו, הפכו הערים למרובות תושבים. בערים מתגוררים היום כשלושה רבעים מכלל האוכלוסייה במדינה.

עיר היא דפוס התיישבות **אנושי** המאופיין בצפיפות גבוהה ביחס לצורות התיישבות אחרות. התהליך **הדמוגרפי** בו נעשה מעבר של אוכלוסייה לצורת התיישבות עירונית מכונה **עיר**.

לעיר יש בסיס **כלכלי** המושתת בדרך כלל על מסחר, שירותים, מלאכה ותעשייה, בניגוד לכפר, המושתת על חקלאות, או ליישובים כפריים המשמשים רק כמקום מגורים ולא כמקום פרנסה. בעיר המודרנית במדינות דמוקרטיות נבחרת מועצת העיר המחוקקת חוקים מקומיים. העירייה, היא הגוף המבצע, המספקת שירותים ותשתיות לתושבי העיר. מועצת העיר מפקחת ומבקרת את פעולות העירייה וראש העירייה.

בכל מדינה נהוג להבחין בין יישוב כפרי ליישוב עירוני (יישוב בעל מאפיינים של עיר אבל הקטן מעיר; בישראל ישוב עירוני כולל 2,000 תושבים ויותר) ובין יישוב עירוני לבין עיר (ההבדל הוא במספר התושבים בעיקר). בנוסף למספר התושבים, קיימים מאפיינים אחרים המבדילים בין יישוב עירוני לכפרי: ענפי התעסוקה של התושבים, **צפיפות האוכלוסייה** וצפיפות הבנייה. בישראל, לדוגמה, בדרך כלל יישוב המונה למעלה מ-20,000 תושבים מועמד להפוך לעיר. נכון לשנת 2008, היו בישראל 194 יישובים עירוניים, שרק 57 מהם הוגדרו כערים.

מעובד בחלקו בהתבסס על: <http://www.masa.co.il/article.php?cid=446>

17. תהליך העיור נמצא במגמת עלייה. מדוע לדעתכם מעדיפים בני אדם הגרים בעיר את הסביבה העירונית? רשמו לפחות שתי סיבות.

18. אחת התוצאות החמורות של גידול האוכלוסייה בסביבה העירונית היא החמרה בזיהום הסביבתי. הסבירו זאת תוך התייחסות למקורות מים, אוויר וקרקע.

19. הצעה לפעילות חקר: השוואה בין ערים שונות בישראל

היכנסו לאתר "על ישראל" המציג תמונות של ישראל ממעוף הציפור לצד ציטוטים נבחרים לגבי מהות מדינת ישראל בכתובת: <http://www.aboutisrael.co.il/heb/freepage.php?id=997>.

1. מהי התמונה שריגשה אתכם ביותר? מדוע?

בשלב זה תעבדו עם תכנת Google Earth המציגה צילומי לוויין מכל העולם. Google Earth- הינו אתר באינטרנט המאפשר "לטוס" מעל כדור הארץ ו"לנחות" בכל מקום. כדי לחקור, לחפש ולגלות מקומות מעניינים ומידע רב, עליכם להתקין את התוכנה במחשב שלכם. יש להתקין תחילה את תכנת Google Earth ואת העידכון בעברית. להתקנה ראשונית של Google Earth יש להיכנס לכתובת: <http://earth.google.com/download-earth.html>

להקליק על הכפתור "Download Google Earth" שמופיע מתחת ל- "Version 5", ולעקוב אחר ההנחיות.

שימו לב - יש לזכור באיזה מקום על המחשב שמרתם את התוכנה.

הקליקו פעמיים על אייקון התוכנה שנשמר על המחשב שלכם, ובהתאם להנחיות, תנו לאצבעות ללכת במקומכם.

2. התמקדו באזור עיר מגורכם (לתלמידים הגרים בכפרים התמקדו בעיר הנמצאת סמוך לכפרכם), נסו להגיע להגדלה מכסימלית וזהו לפחות שני אתרים בעיר. רישמו אלו אתרים זיהיתם והיכן הם ממוקמים ביחס לעיר (בצפון העיר, בדרומה וכדומה).

3. הקליקו על שם העיר בצילום הלוויין והוציאו פרטים על העיר: היכן היא ממוקמת? מה גובהה הטופוגרפי? מתי הוקמה? כמה תושבים חיים בה ולכמה תושבים היא מתוכננת? מהו תפקידה האזורי? ועוד. רשמו את התשובות בטבלה 1.

ערים נוספות באזורים שונים

בחרו שלוש ערים נוספות באזורים השונים מהאזור של עיר מגורכם. לגבי כל עיר רישמו: היכן ממוקמת? מה גובהה הטופוגרפי? מתי הוקמה? כמה תושבים חיים בה ולכמה תושבים היא מתוכננת? מה מייחד אותה (תעשייה, נמל, תיירות וכדומה)? ועוד, ארגנו את הממצאים בטבלה 1.